

۷

د چرگانو وبا

(Fowl Cholera)

د دی رنځ واقع کیدل
په افغانستان کې
پیژندل شوی.

۱. تعریف

د چرگانو وبا یوه سیستمیکه باکتریایوی ناروغی ده چه د چرگانو ټولی ډلی پری اخته کیری او د سیستمی مرضونو، نس ناستی، د بندونو یا د مفاصلو د التهاب او د تولیداتو په کموالی سره مشخص کیری.

۲. عامل

عامل د دی مرض پاستوریللا مولتیسیډیا (*Pasteurilla multiciidae*) ارگانیزم دی. دغه ارگانیزم په زیاته پیمانی سره د رنځور چرگ په غایطه موادو او هغه جسد چه د دی رنځ په نتیجه کی مر شوی وی موجود او په چاپیریال کی تر څو میاشتو پوری ژوندی پاتی کیری معمولاً رنځور چرگ غایطه مواد د چنبلو د اوبو د ملوث کیدلو سبب کیری. د دی څخه بر علاوه نور حیوانات لکه سپی، پیشوگانی او نور واره حیوانات لکه میره کان ممکن دا ارگانیزم نورو حیواناتو ته انتقال کری. همدارنگه انسانان د کالو اوبو ټانو د ملوث کیدو په نتیجه کی دا رنځ نور حیواناتو ته انتقالوی.

۳. انتقال

دغه ارگانیزم حساسو چرگانوته د خولی او تنفسی سیستم له لیاری داخلیری.

۴. نوع د حیوان چه مبتلا کیږی

زیاتی ډلی د الوتونکو پدی رنځ اخته کیږی. دا رنځ په دواړه ډلو یعنی کورنی او صحرائی الوتونکو کې واقع کیږی.

۵. کلینیکی نښی

د مرض پټه دوره ۲-۱۰ ورځو ته رسیږی. د مبتلا کیدو درجه معمولاً لوړه وی دا رنځ معمولاً دزیات عمر په الوتونکو کې لیدل کیږی. مریضی په شکل د مافوق حاد منځ ته راځی او مخکی د کومو علایمو د ښودولو څخه د مریضی سبب شی. الوتونکی چه د دی رنځ څخه ژوندی پاتی شی نو بیا په هغو کې رنځ په سیسټمی ډول لکه د اشتها کموالی، د محصولاتو کموالی، په ژور ډول تنفس اخیستننه، اوبلنه نس ناسته او پرسیدلی بنددونه لیدل کیږی. د چرگانو تاج او قرقری پرسیدلی او اسمانی رنگه معلومیږی. دمړینی اندازه له ۵-۳۰٪ ته رسیږی.

۶. غیری معمولی موندنی

هغه الوتونکی چه د مرض په حاده مرحله کې له منځه تللی وی ممکن کوم زخمونه ونه لری. هغه الوتونکی چه تر ډیره وخته پوری ژوندی پاتی کیږی نو بیا په هغوی کې سیسټماتیک التهابونه لیدل کیږی. توری لوی، حساس، او سپین رنگه غوټی ئی پرمخ باندی لیدل کیږی. په مکوزائی او سیروزی برخه باندی خونریزی نقطه ای موجود و اوسی. د ینی یا جگر کم رنگه معلومیږی. د کولمو په لمړنی برخی (اثناى عشر او جیوجیونیم) کې سوروالی او فایبری نزولی مواد موجود وی. د بندونو په خالیگاه کې پنیږی رنگه افزازات موجود وی. همدغه رنگه پنیږی رنگه مواد د سر په ساینوس او داخلی غور کې هم لیدل کیږی.

۷. تشخیص

په مشخص ډول د یوی ډلی چرگانو حالت (د ډیر عمر چرگان) سیسټماتیک رنځ او غیری معمولی موندنی په احتمالی ډول سره د چرگانو په وبا باندی گمان راوړی. د قطعی تشخیص لپاره د ارگانیزم جلا کول به لابراتوار کې باید صورت ونیسی. د تشخیص تقریقی لپاره د چرگانو محرقه، HPAI او کولی باسیلوسس (Colibacillosis) په نظر کې ونیسی.

۸. درملنه

پاستوریل مولتیسیدا (P.multicida) د یو زیات شمیر انتی بیوتیکونو سره حساس دی او د

دوی په استعمال سره به په موقتي ډول سره رنځ تداوی شی. متاسفانه چه د تداوی په نتیجه کی دا چرگان په شکل د حامل د مرض پاتی کیږی چه د دنورو ډلو لپاره یو جدی خطر لری. همدارنگه کله کله د تداوی په اخیر کی دا رنځ بیا واقع کیږی. استعمال مهم دی. سره له دی چه انتی بیوتیک استعمال به کار وکړی په هغه صورت چه نور امکانات لکه د چرگانو واکسین کول. په هر صورت د مخنیوی او کنترول په خاطر د انتی بیوتوکو

۹. مخنیوی او کنترول

باکترین موجود دی اما په مکمل ډول د رنځ مخه نشی نیولی. دا کیدای شی چه استعمال شی مگر ورسره په څنگ کی نور شدید اقدامات لکه حفظ الصحوی تدابیر لکه دماحول پاکول او ضد عفونی کول د رنځ واقع کیدو څخه وروسته، د وحشی ورو حیواناتو د موجودیت مخنیوی، د پاکو چشلو اوبه برابرتیا او په مکمل ډول سره د مړو چرگانو لیری کول شامل دی.